

Sóki Diána – Berényi Marianna
A GYAKORLAT TESZI A MESTERT –
A MAGYAR MÚZEUMOK ONLINE GYAKORNOKI RENDSZERE

Absztrakt

A tanulmány a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület Magyar Múzeumok Online (MMO) című folyóiratának gyakornoki és egyetemi együttműködési programjának kialakulását és működését vizsgálja. A cikk feltárja, hogyan reagált a hazai múzeumi kommunikáció egyik meghatározó digitális platformjaként működő felület a kulturális szféra változó igényeire a fiatal szakemberek bevonásával, különösen a COVID-19 járvány idején, amikor az online jelenlét vált elsődlegessé. A jó gyakorlat bemutatásának célja annak meghatározása, hogy ezek a programok milyen oktatási és szakmai lehetőségeket kínálnak, valamint mennyiben támogatja a strukturált mentorálás és a valós szerkesztőségi munkába való bekapcsolódás a hallgatók készségfejlődését és a múzeumi területhez való kötődését. Az elemzés a projektet elindító szerkesztő és a lap főszerkesztőjének tapasztalataira épül. Eredményeik azt mutatják, hogy a programok fejlesztették a résztvevők íráskészségét, kritikai gondolkodását és digitális kommunikációs kompetenciáit, miközben az MMO számára friss szemléletet és tartalmi bővülést hoztak. A kihívások – így a készségszintek eltérései, a távoli együttműködés nehézségei és a szerkesztőségi kapacitáshiány – rámutatnak a kulturális kommunikáció szerkezeti korlátaira. Az elemzés elméleti szempontból a tudásátadás és közösségépítés szerepét hangsúlyozza, gyakorlati szempontból pedig a kulturális szakember-utánpótlás fenntartható támogatásának szükségességét emeli ki.

Kulcsszavak: múzeumi kommunikáció; kulturális újságírás; gyakornoki programok; kompetenciafejlesztés

Bevezetés

A Magyar Múzeumok Online (MMO) a hazai múzeumi szféra egyik meghatározó digitális kommunikációs felülete, amely 2009 óta folyamatosan működik, és több mint másfél évtizede szolgál információs és szakmai platformként a múzeumok, kutatók, kulturális szakemberek és a nagyközönség számára. A portál küldetése, hogy bemutassa a hazai múzeumi kultúra sokszínűségét, a muzeológia és a múzeumi szakterületek eredményeit, közvetítse a legfontosabb múzeumi híreket, eseményeket és innovatív kezdeményezéseket, ezáltal támogassa a szakmai diskurzus és az intézmények láthatóságát. A Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület internetes folyóirataként az MMO mára stabil, országos elérésű szakmai médiaplatformmá vált. A digitalizáció és szerkesztőségi kapcsolatok fejlődésével – a szűkös anyagi források ellenére is – a Magyar Múzeumok Online egyre inkább olyan térként funkcionál, ahol a kulturális tartalmak elérhetősége, feldolgozása és értelmezése naprakész, közérthető és felhasználóbarát módon valósul meg.

A portál működésének jelentőségét különösen a 2020-as világjárvány időszaka erősítette fel, amikor a múzeumok számára az online jelenlét vált az elsődleges kommunikációs csatornává. Az MMO ebben az időszakban is folyamatos megjelenési lehetőséget biztosított a múzeumok digitális tartalmi, hírei számára, hozzájárulva a szakmai láthatóság és a közönségkapcsolatok fenntartásához. A weboldal látogatottsági adatai a portál stabil elérését jelzik azóta is: 2024-ben mintegy 168 ezer, 2025-ben pedig közel 176 ezer megtekintést regisztráltak, miközben az oldalon mért felhasználói aktivitás (eseményszám) is növekedett. A Magyar Múzeumok Online közösségi média jelenléte szintén jelentős: Facebook-oldalának követőtáborra 2025 végére megközelítette a 11 ezer főt, ami fontos csatornát biztosít a szakmai hírek, felhívások és tartalmak gyors terjesztéséhez (Magyar Múzeumok Online, n.d.). A kis létszámú, projektalapon működő szerkesztőség magját jelenleg egy főszerkesztő és egy szerkesztő alkotja, munkájukat azonban együttműködő szerzők, szakmai partnerek, valamint a Pulszky Társaság szakmai háttere is támogatja, így a portál egyszerre őriz meg rugalmas működést és széles szakmai beágyazottságot. A projektszemlélet az internetes platform szerkezetét is befolyásolja. A szerkesztőség olyan online felületet hozott létre, amely nem állandó menüstruktúrával működik, hanem a címkerendszeren keresztül az aktuális témák mentén rendszerezheti a megjelenített tartalmakat. Ennek köszönhetően a kiemelt témák köre bármikor átrendezhető, informatikai fejlesztés nélkül új projektelemmel kiegészíthető.

A felület fejlődése során egyre inkább kirajzolódott az igény arra, hogy a múzeumi kommunikáció területén megjelenjenek azok a fiatal szakemberek is, akik friss gondolkodással, technológiai nyitottsággal és újfajta médiahasználati szokásokkal rendelkeznek. A múzeumok számára a generációk közötti tudásátadás és az utánpótlás biztosítása kulcsfontosságú feladat. A fiatalabb generációk digitális kompetenciái jelentős értéket képviselnek a kulturális örökség közvetítése szempontjából is. Ennek a felismerésnek az eredményeként született meg a Magyar Múzeumok Online gyakoronoki programja.

Az alábbi elemzés leíró-értelmező esettanulmányként tekint ezekre a gyakoronoki programokra, és a szerkesztőségi tapasztalatokat a tapasztalati tanulás, illetve a munkavégzéshez kötött tanulási formák (experiential learning, work-based learning) szakirodalmi kereteihez kapcsolja (Kolb, 1984; Boud & Solomon, 2001), azaz nem kvantitatív hatásvizsgálatra vállalkozik, hanem a szerkesztőségi működés és az oktatási együttműködések tapasztalatainak kvalitatív, reflexív elemzésére. Az elemzés empirikus alapját a Magyar Múzeumok Online szerkesztőségi keretein belül 2019 és 2024 között működő gyakoronoki programok dokumentált munkafolyamatai és a résztvevői tapasztalatok adják. A tanulmány három fő tematikus egység mentén épül fel: bemutatja a gyakoronoki rendszer kialakulásának intézményi és szakmai hátterét, részletesen ismerteti a programok működését és pedagógiai logikáját, valamint értelmezi annak eredményeit és hatásait a résztvevők és a szerkesztőség nézőpontjából. A szerzők a program tervezésében és működtetésében aktív szerepet vállaltak, ezért az elemzés belső, reflexív perspektívából közelít a gyakoronoki rendszerhez, amely lehetővé teszi a mindennapi szerkesztőségi gyakorlatok és tanulási folyamatok feltárását, ugyanakkor

tudatos elhelyezést igényel a releváns pedagógiai és múzeumszakmai diskurzusok kontextusában.

A gyakornoki rendszer kialakulásának háttere

A Magyar Múzeumok Online gyakornoki programját több szakmai és társadalmi tényező ösztönözte. A portál hosszú ideje kis szerkesztői közösséggel működik, amelynek tagjai főállásuk mellett hozzák létre a magazin tartalmát. 2019-ben a gyakornoki rendszer indításakor a szerkesztők két fő célt tűztek ki: friss perspektívák bevonása a tartalmi világba, valamint olyan fiatalok megszólítása, akik érdeklődnek a kulturális élet és a múzeumi szakma iránt. A program lehetővé tette komplex tematikus sorozatok és válogatások létrehozását, amelyekre a szerkesztőség korábbi kapacitásai nem adtak lehetőséget. A gyakornokok számára a múzeumok, kiállítások és szakmai rendezvények megismerése értékes tapasztalatot jelentett, miközben beszámolóik és interjúik az olvasók számára is új nézőpontokat kínáltak.

A gyakornoki programok a kulturális szférában sok tekintetben párhuzamba állíthatók az önkéntességgel. Különösen a fizetés nélküli pozíciók esetén a tevékenység lényegében önkéntes munkához hasonló módon járul hozzá a szervezet működéséhez, miközben a résztvevők tapasztalatot, kompetenciát és szakmai hálózatot szereznek. A Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ által 2017-ben kiadott, Cselekvő Közösségek nevű projektjének *Intézményi önkéntes programok létrehozásához és működtetéséhez* című gyakorlati útmutatójában hangsúlyozza, hogy az önkéntesek nem csupán segédmunkát végeznek, hanem stratégiai erőforrást jelentenek a kulturális intézmények számára (Csordás, 2017). Az önkéntesség során fejlődnek a szociális és állampolgári készségek, a nemformális tanulás lehetőségei, az élethosszig tartó tanulás képességei, valamint a szakmai kompetenciák, miközben hozzájárulnak a szervezet fenntarthatóságához és működésének stabilizálásához. Ezek a hatások párhuzamba állíthatók a gyakornoki program eredményeivel, ahol a résztvevők értékes munkát végeznek, miközben szakmai és személyes fejlődésük is biztosított.

A program elindítása 2020 tavaszán különös hangsúlyt kapott, hiszen a COVID-19 járvány radikálisan átrendezte a kulturális intézmények életét. A múzeumok bezártak, és az online tér vált az egyetlen kapcsolódási felületté a közönség felé. Ebben az időszakban a Magyar Múzeumok Online jelentős szerepet vállalt abban, hogy a múzeumi tartalmak ne veszítsék el láthatóságukat. A gyakornoki rendszer ennek a megújulási folyamatnak is része lett: egy olyan platform jött létre, amely a fiatal szakemberek számára valódi gyakorlati tapasztalatot biztosított egy válsághelyzetben is működő digitális térben. A program céljai egyszerre voltak szakmai és edukációs jellegűek: lehetőséget kívánt teremteni a kulturális újságírás iránt érdeklődő fiatalok számára, hogy kipróbálják magukat valós szerkesztőségi környezetben, miközben hozzájárulnak a hazai múzeumi kommunikáció bővítéséhez.

A program működése és rendszere

A gyakornoki program résztvevőinek kiválasztása nyílt felhívás útján történt, amelyet a Magyar Múzeumok Online felületén, valamint egyetemi partneri csatornákon tettek közzé. A jelentkezők esetében elsősorban a kulturális érdeklődés, a jó íráskészség, a kreativitás és az elköteleződés volt meghatározó, ugyanakkor fontos szempontnak számított a múzeumi világ iránti nyitottság, legalább egy idegen nyelv ismerete, valamint a digitális eszközök használatában való jártasság is. Ennek mentén végül 2020 és 2023 között 6 periódusban 13 gyakornokkal foglalkoztak a szerkesztők.

A kiválasztott gyakornokok három hónapon keresztül, többféle feladatkörben kapcsolódtak be a szerkesztőség munkájába. Elsődleges tevékenységük a cikkírás és az interjúkészítés volt, emellett részt vettek a szerkesztőségi munkafolyamatokban, a közösségi média tartalmak előállításában, valamint önálló tematikus mini-projektek kidolgozásában is. A program célja nem pusztán a tartalomgyártás volt, hanem olyan komplex kompetenciák fejlesztése, mint a kulturális újságírás módszertana, a kritikai gondolkodás, az interjútechnika, a szerkesztési készségek, az információkezelés, illetve a kulturális intézmények működésének mélyebb megértése.

Ez a megközelítés összhangban áll Thomas F. Corrigan *Media and Cultural Industries Internships: A Thematic Review and Digital Labour Parallels* című tanulmányának megállapításaival, amely szerint a kulturális és mediális iparágakban dolgozó gyakornokok elsősorban azokat a tapasztalatokat értékelik, amelyeket értelmes, gyakorlati munkavégzés során, támogató és felkészült mentorok mellett szerezhetnek. Corrigan hangsúlyozza, hogy a gyakornoki munka a készségek fejlesztése mellett a szakmai hálózatok és a személyes márká jövőbeli építésének fontos terepe lehet, ugyanakkor felhívja a figyelmet a fizetetlen, bizonytalan és alacsony státuszú gyakornoki pozíciók kockázataira is. Éppen ezért kiemelten fontos, hogy a gyakornokok jól strukturált, átlátható és célorientált rendszerben jussanak valódi munkahelyi tapasztalatokhoz (Corrigan, 2015).

A program során a gyakornokok munkáját folyamatos mentori és szerkesztői támogatás kísérte. A szerkesztőség tagjai személyre szabott visszajelzéseket adtak, segítették a témaválasztást, iránymutatást nyújtottak a szövegek felépítéséhez és stílusához, valamint szakmai szempontok szerint formálták az elkészült anyagokat. A járványhelyzet miatt a program teljes egészében digitális térben valósult meg, így az együttműködés online eszközökön – megosztott dokumentumokon, videómegbeszéléseken és e-mailes kommunikáción – keresztül zajlott. Ez a munkamódszer egyúttal olyan digitális és együttműködési készségek elsajátítását is elősegítette, amelyek a résztvevők későbbi szakmai pályáján is hasznosíthatók.

A gyakorlati tapasztalatszerzés mellett egy másik erőssége a gyakornoki programnak a digitális tanulás volt. A NEMO Working Group *LEM: Digital Learning and Education in Museums* című jelentése rámutat, hogy a digitális eszközök alkalmazása nem csupán technológiai újítás, hanem a fiatal szakemberek készségfejlesztésének és kreatív tanulásának is fontos terepe. A gyakornoki program során a résztvevők valós szerkesztőségi feladatokban vettek részt, digitális tartalmakat hoztak létre és online közönséggel kommunikáltak, így a kulturális újságírás gyakorlati tapasztalata mellett

digitális kompetenciákat és együttműködési készségeiket is fejlesztették. Ez összhangban áll a NEMO-jelentés megállapításával, miszerint a múzeumok a digitalizációt a tanulás, a közönség bevonása és az informális kompetenciafejlesztés szolgálatába állítják, különösen a COVID-19 járvány idején felgyorsult digitális térben (NEMO, 2023).

Eredmények és hatások

A gyakornoki program eredményeként számos cikk, interjú és tematikus tartalom született, amelyek a hazai múzeumi élet sokszínűségét és aktuális kérdéseit mutatták be. A gyakornokok friss szemlélete új témaválasztásokat és műfaji megoldásokat hozott a felületre: hangsúlyosabban jelentek meg inspiráló külföldi példák, országos szinten több kisebb múzeum is láthatóvá vált, valamint több sorozat és tematikus cikk készült annak köszönhetően, hogy egy-egy gyakornok hosszabb időn keresztül, fókuszáltan tudott egy adott jelenséggel foglalkozni.

E kezdeményezések közé tartozott például a *Perspektívák* című sorozat, amely 2020 és 2022 között összesen 8 szerző által készített 13 interjúban hazai múzeumi szakemberek tapasztalatait mutatta be. A megszólalók a járványhelyzet által előidézett szakmai kihívásokról, a felmerülő nehézségekről, ugyanakkor azokról a pozitív fejleményekről is beszámoltak, amelyek hosszabb távon hozzájárulhatnak a múzeumi rendszer szemléletének és működésének átalakulásához. A sorozatban több különböző intézmény képviselői jelentek meg, és az interjúk kérdezői, szerkesztői is eltérőek voltak, ami a szerkesztőségi munka kollektív jellegét tükrözi (Magyar Múzeumok Online, 2020–2022). Hasonlóan jelentős vállalás volt az elkészült 92 cikkel a *#múzeumozzaszobából* sorozat, amely a fizikai korlátozások idején előtérbe kerülő, virtuálisan hozzáférhető múzeumi tartalmak láthatóságát és népszerűsítését tűzte ki célul (Magyar Múzeumok Online, 2020–2024). Fontos hangsúlyozni, hogy a sorozat szerzői köre nem kizárólag a gyakornoki program résztvevőiből állt. A cikkek egy részét a Magyar Múzeumok Online szerkesztőségének tagjai, valamint együttműködő múzeumi szakemberek jegyezték. A kezdeményezés ugyanakkor lehetőséget teremtett arra is, hogy a gyakornokok és fiatal szerzők valós szerkesztőségi környezetben kapcsolódjanak be a digitális múzeumi tartalomkészítés folyamatába.

A program tapasztalatai jól illeszkednek Tóth Tamás és Lőrincz Orsolya tanulmányának (2021) következtetéseihez, amely egy olyan gyakornoki modell bemutatására vállalkozik, amely elősegíti a felsőoktatásban tanuló hallgatók vállalkozói gondolkodásmódjának és kompetenciáinak fejlődését, valamint támogatja az oktatás és a munkaerőpiac közötti átmenetet. A szerzők kiemelik, hogy a szakmai gyakorlat „*képes áthidalni az oktatás és a munkaerőpiac közötti teret, és alkalmas a vállalkozói gondolkodásmód erősítésére*” (p.45), miközben lehetőséget teremt arra is, hogy a gyakornokok „*valós körülmények között próbálják ki magukat*” (p.47). A tanulmány szerint a gyakornoki programok egyik legfontosabb hozadéka, hogy a résztvevők új kapcsolatokat építhetnek, sikerélményt élhetnek át, és átfogóbb képet kaphatnak leendő szakmájuk működéséről (Tóth & Lőrincz, 2021).

Ezek a hatások a gyakornoki program esetében is egyértelműen megfigyelhetők voltak. A gyakornokok valódi munkahelyi tapasztalatot szereztek, miközben fejlődtek szakmai és

úgynevezett „üzleti” kompetenciáik – például kreativitásuk, problémamegoldó képességük és önálló munkavégzésük. A közös munka során erősödött kapcsolati hálójuk, növekedett motivációjuk és önbizalmuk, valamint több esetben a program későbbi szakmai lehetőségek alapját is megteremtette.

A gyakornokok szakmai fejlődése különösen látványos volt: sokan első alkalommal kaptak lehetőséget publikálásra, interjúk készítésére vagy szerkesztőségi munkafolyamatokban való részvételre. A program hozzájárult ahhoz, hogy magabiztosabban mozogjanak a kulturális újságírás területén, és közvetlen kapcsolatba kerüljenek a múzeumi világ szereplőivel. Többen közülük a kulturális szektorban folytatták tanulmányaikat vagy szakmai pályájukat, vagy később is – már tiszteletdíjért – írtak cikket a Magyar Múzeumok Online számára.

Az internetes folyóirat számára szintén jelentős hozadékkal járt a gyakorlonoki program. A gyakornokok által készített tartalmak új hangot és friss kommunikációs stílust hoztak a felületre, hozzájárulva az olvasottság növekedéséhez és a platform megújulásához. A szerkesztőség számára külön értéket jelentett az is, hogy a program hosszabb távú kapcsolatépítési lehetőséget teremtett a jövő múzeumi kommunikátorai, muzeológusai és kulturális menedzserei felé.

Egyetemisták a múzeumból

A program folytatásának lehetőségét egy sikeres, a Magyar Kultúráért Alapítványhoz benyújtott pályázat teremtette meg. A Pulszky Társaság 2023–2024-ben megvalósított programja már nem klasszikus gyakorlonoki modellben gondolkodott, hanem kifejezetten egyetemi karokkal együttműködve kívánta és kívánja az egyetemistákat és PhD-hallgatókat múzeumokról szóló cikkek írására ösztönözni, munkájukért jelképes tiszteletdíjat fizetni. A kezdeményezés illeszkedik azokhoz a nemzetközi oktatási és kulturális trendekhez, amelyek a felsőoktatás és a szakmai gyakorlat összekapcsolását, valamint a tapasztalati és munkavégzéshez kötött tanulási formák erősítését hangsúlyozzák (Kolb, 1984; Boud & Solomon, 2001). A pályázat célzottan támogatta, hogy a folyóirat a különböző múzeumi szakterületek képzéséhez kapcsolódó egyetemi karok hallgatóit szólítsa meg, és számukra nyilvános publikációs lehetőséget biztosítson változatos szakmai témák feldolgozására.

A kezdeményezés eredményeként a *Magyar Múzeumok Online* felületén 2023 és 2026 között eddig összesen 65 hallgatói írás jelent meg, és a rovat a pályázati időszak lezárulta után is aktívan működik, félévről félévre újabb publikációkkal bővül (Magyar Múzeumok Online, 2023–2026). A sorozat nem alkalmi publikációk gyűjteménye, hanem több éven át, folyamatosan bővülő, strukturált rovatként működik, amely szorosan kapcsolódik felsőoktatási kurzusokhoz, szemináriumokhoz és oktatási együttműködésekhez. Ebben az értelemben a rovat a múzeumi kommunikáció és a felsőoktatás közötti tudásáramlás egyik informális, de intézményesült színtereként értelmezhető.

Mivel a folyóirat főszerkesztőjét rendszeresen bízzák meg egyetemi tanszékek múzeumi kommunikációval kapcsolatos előadások és szemináriumok tartásával, magától értetődő módon épülnek be a gyakorlonoki program során megszerzett tapasztalatok a tananyagba. Az oktatás keretében a hallgatók nemcsak a múzeumi kommunikáció

elméleti és módszertani alapjaival ismerkednek meg, hanem aktív résztvevőivé is válnak a folyamatnak: zárófeladatként egy-egy kiválasztott műfaj mentén, önálló múzeumi témát feldolgozó cikket készítenek. Ez a megközelítés összhangban áll a múzeumi tanulás és a nemformális tanulás szakirodalmával, amely szerint a szakmai kompetenciák fejlődése különösen hatékony, ha az elemző-reflexív tevékenység valós kulturális kontextusban valósul meg (Hooper-Greenhill, 2007). A publikálás folyamatában a hallgatók folyamatos tanári és szerkesztői támogatásra támaszkodhatnak, ami lehetővé teszi az oktatási és a nyilvános szakmai kommunikáció összekapcsolását.

A szerzők a rovat keretében bemutathatják saját, múzeumi vonatkozású kutatásaikat, kiállításokat és könyveket értelmeznek, valamint szakmai és közönségprogramokról írnak reflexiókat. A publikációk között megjelennek muzeológusokkal készített interjúk, múzeumi hírek és érdekességek, továbbá a fenntarthatóság és a társadalmi felelősségvállalás múzeumi aspektusait vizsgáló írások is. A pályázati kereteken túlövő, jelenleg is működő program emellett teret ad a nemzetközi múzeumi képzések bemutatásának, valamint annak, hogy a hallgatók helyi múzeumi kezdeményezéseket tágabb, országos összefüggésekben értelmezzenek.

A 2026. január végéig megjelent 65 publikáció tematikus elemzése, valamint az azóta folyamatosan bővülő korpusz alapján több jól elkülöníthető témacsoport rajzolódik ki. Meghatározó arányban szerepelnek kiállítás- és intézménybemutatók, valamint gyűjteménytörténeti és tárgyközpontú írások, amelyek egy-egy műtárgy vagy kollekció kulturális és történeti kontextusát vizsgálják. Jelentős csoportot alkotnak a múzeumpedagógiával és a látogatói élménnyel foglalkozó cikkek, ideértve az inklúzióval és érzékeny társadalmi-kulturális kérdésekkel (például autizmus és múzeumlátogatás) kapcsolatos reflexiókat. Emellett több írás vizsgálja a digitális múzeumi megoldásokat, online tartalmakat és virtuális múzeumi tapasztalatokat, ami jól illeszkedik a digitális múzeumi kommunikációról szóló nemzetközi diskurzushoz (NEMO, 2023). A tematikus palettát könyv- és kiállításkritikák, valamint helytörténeti és lokális múzeumi kezdeményezéseket bemutató írások egészítik ki.

A sorozatban több egyetem hallgatói vesznek részt, ami jól mutatja a kezdeményezés intézményi sokszínűségét. A legtöbb szerző az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) hallgatói közül kerül ki, különösen az ELTE PPK Múzeumpedagógiai szaktanácsadó szakirányú továbbképzéséről, de megjelennek cikkek az ELTE BTK más, muzeológiai érdeklődésű hallgatóitól is. Jelentős számban kapcsolódnak be a Debreceni Egyetem hallgatói, elsősorban a Néprajztudományi és Muzeológiai Intézet képzéseiről, valamint a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszékéhez kötődő diákok is. Előfordul az is, hogy egyetemi oktatók javaslatára egy-egy hallgatói dolgozat publikálásra kerül az online folyóirat felületén. A szerzők pontos létszáma az online publikációs gyakorlat sajátosságai miatt nem minden esetben rekonstruálható, ugyanakkor a publikált írások száma és intézményi háttere jól jelzi a bevont hallgatói kör nagyságrendjét és sokféleségét.

A több mint hatvan hallgatói publikáció, valamint a jelenleg is bővülő anyag tartalmi elemzése alapján megállapítható, hogy az „Egyetemisták a múzeumról” sorozat hangsúlyosan hozzájárul a múzeumi kommunikáció kortárs kérdéseinek hallgatói

nézőpontú feldolgozásához, és nem csupán gyakorlófelületként, hanem reflexív, szakmailag releváns fórumműhelyként működik. A sorozat ugyanakkor – a gyakorlonoki programmal ellentétben – nem biztosít betekintést a szerkesztőség mindennapi működésébe; a hallgatók elsősorban az újságírás és a szakmai szövegalkotás műfajaiban szereznek tapasztalatot.

Kihívások és tanulságok

Korlátok és strukturális kihívások

A program természetesen nem volt mentes a kihívásoktól, függetlenül attól, hogy gyakorlonoki program vagy egyetemi oktatás keretében foglalkozunk a hallgatókkal. A távoli munkavégzés megnehezítette a személyes mentorálást, és fokozott figyelmet igényelt a minőségbiztosítás.

A hallgatók nagyon különböző előképzettséggel és íráskészséggel érkeznek, ezért gyakran már az első lépéseknél intenzív támogatást igényelnek: a szöveg felépítésétől a kritikai szemlélet kialakításáig sok mindent együtt tanulunk végig velük. Sokszor a megfelelő téma megtalálása is közös munka, hiszen nem mindenki rendelkezik múzeumi tapasztalattal vagy a múzeumi működéshez szükséges háttérismeretekkel. Mindez a tanárok, mentorok részéről folyamatos magyarázatot, kontextusteremtést és türelmes iránymutatást kíván.

A folyamat része, hogy a hallgatók nemcsak szakmai, hanem lelki értelemben is tanulják a publikálás világát. Sokszor már az első nehézségnél megijednek, és előfordul, hogy emiatt félbehagyják a munkát. A szerkesztői visszajelzéseket – amelyek javító és támogató szándékkal születnek – egyesek kezdetben könnyen bántásként élik meg, hiszen számukra ez az első találkozás a nyilvános szakmai megmérettetéssel. Ezért a mentorálás nemcsak tartalmi, hanem érzelmi támogatást is jelent: biztatást, megerősítést, és azt, hogy a javítás a fejlődés része, nem kritika a személyük felé.

Ehhez társulnak az időbeosztási nehézségek is. Az egyetemi kötelezettségek, a vizsgák és az egyéb munkák következtében a szerzők számára a határidők betartása gyakran kihívást jelent, ami a szerkesztőség részéről rugalmas szervezést és folyamatos egyeztetést tesz szükségessé. A mentorálás így többlépcsős, sokszor hosszadalmas folyamat: több körben csiszoljuk a szövegeket, miközben igyekszünk a szerzők önbizalmát és szakmai önállóságát is erősíteni. A határon túli és vidéki hallgatók bevonása pedig további logisztikai feladatot jelent, hiszen online és személyes találkozókat egyaránt igényel.

Mindezek a kihívások azonban éppen azt bizonyítják, miért fontos ez a program: a közös munka során a hallgatók fokozatosan magabiztosabb szerzőkké válnak, megtanulják kezelni a visszajelzéseket, és olyan szemléletmódokat hoznak be, amelyek hosszú távon gazdagítják a múzeumi szakma utánpótlását.

A Magyar Múzeumok Online gyakorlonoki és egyetemi programja bár számos eredményt hozott, működése nem mentes a korlátoktól és hosszabb távon is jelen lévő strukturális kihívásoktól. Ezek közül több olyan jellegű, amely túlmutat a projekt keretein, és a hazai

kulturális kommunikáció, a felsőoktatás vagy épp az online tartalomelőállítás aktuális állapotából fakad.

Az egyik legfontosabb nehézség a program kapacitáskorlátaival kapcsolódik. A Magyar Múzeumok Online kis szerkesztőséggel működik, amelynek tagjai a saját főállásuk mellett végzik a mentorálást és a tartalom előkészítését. A hallgatói anyagok változó színvonala miatt a minőségbiztosítás időigényes feladat, és gyakran több szerkesztői körből áll. A rendszer így jelentős mértékben épül a személyes elköteleződésre, ami fenntarthatósági szempontból sérülékennyé teszi a működést.

A program működését az is befolyásolja, hogy a kulturális kommunikáció és a múzeumi világ hazai terepe egyaránt alulfinanszírozott, széttöredezett és korlátozott lehetőségeket biztosít a fiatalok számára. A hallgatók olyan mezőbe lépnek be, ahol kevés a fizetett gyakornoki hely, alacsony a várható jövedelem vagy tiszteletdíj, korlátozott a hosszú távú elhelyezkedési perspektíva, és a kulturális újságírás piaca is szűk. Ebben a környezetben különösen fontos lenne a stabil intézményi háttér, ám a program jelentős mértékben projekt-alapú, így működése részben a pályázati ciklusok kiszámíthatatlanságát is tükrözi. Mindez azt is jelenti, hogy a program hatóköre szükségszerűen korlátozott: messze nem tud minden érdeklődő hallgatót elérni, és nem helyettesíti a kulturális szektor rendszerszintű, stabil támogatását.

Az egyetemi együttműködések kapcsán további nehézséget jelent, hogy a hallgatók eltérő szakmai felkészültséggel és eltérő elvárásokkal érkeznek. Az oktatási keretben létrehozott szövegek gyakran nem azonnal alkalmasak publikálásra: a szakmai kontextus, a múzeumi háttértudás vagy az újságírói „hang” sok esetben teljes egészében a mentorálási folyamat során formálódik ki. Az online szerkesztőség mindennapi valóságába azonban az ilyen típusú együttműködések kevésbé engednek betekintést, így a hallgatók nem mindig szereznek valós, gyakorlati tapasztalatot arról, hogyan működik egy kulturális platform napi munkája.

Mindezek a kihívások ugyanakkor nem csökkentik a program értékét, inkább arra világítanak rá, hogy a kulturális kommunikáció területén milyen erőforráshiányos, mégis szakmailag rendkívül intenzív környezetben dolgoznak a szerkesztők. A kritikai szempontok felmutatása fontos része annak, hogy a gyakornoki és egyetemi programok fejlődjenek, és hogy a jövőben fenntarthatóbb, kiszámíthatóbb keretek között működhessenek tovább. A nehézségek egyúttal azt is jelzik, hogy az utánpótlás-nevelés és a szakmai mentorálás ma nélkülözhetetlen – és jelentős társadalmi értéket képviselő – feladat a múzeumi kommunikáció területén.

Élő kapcsolat a múzeumi világgal és a kultúrával

A programhoz számos pozitív hatás is kapcsolódik. A közös munka során a hallgatókban fokozatosan kialakul egyfajta kötődés a Magyar Múzeumok Online-hoz: nemcsak szerzőkké válnak, hanem elkötelezett olvasóivá is. Rendszeresen követik a folyóirat Facebook-oldalát, így folyamatosan értesülnek a múzeumi világ friss híreiről, eseményeiről és szakmai trendjeiről. Gyakran előfordul az is, hogy a hallgatók barátai és családtagjai az ő cikkeiken keresztül fedezik fel az oldalt, és idővel maguk is követőkké,

rendszeres olvasókká válnak – így a program egyfajta természetes közösségi terjesztőerővel is bír.

A program hatásai az intézményi visszacsatolásokban is megmutatkoznak: amikor egyetemi karok és tanszékek megosztják a hallgatók publikációit, az egyszerre erősíti a hallgatói motivációt és a folyóirat–felsőoktatás közötti kapcsolatot. Ilyenkor láthatóvá válik, mennyire büszkék a saját hallgatóik eredményeire, és az is, hogy a Magyar Múzeumok Online a felsőoktatási intézmények számára is értékes szakmai platformot jelent. Ez a fajta visszacsatolás erősíti a kapcsolatot a folyóirat és az egyetemek között, és hozzájárul ahhoz, hogy a hallgatói szerzők valódi szakmai közösség részeként érezzék magukat.

A gyakorlonoki rendszer ugyanakkor betekintést nyújtott abba, hogyan lehet hatékonyan bevonni fiatalokat a kulturális kommunikációba. Megmutatta, hogy az oktatás és a szakmai intézmények együttműködése valódi értéket teremt, és hozzájárul a kulturális szféra megújulásához. A program olyan készségek fejlesztését tette lehetővé, mint a kommunikáció, a kritikai gondolkodás, a tartalomelemzés, a digitális médiahasználat és a kulturális tartalmak értelmezése – mindezek pedig kulcsfontosságú kompetenciák a 21. század kulturális munkájában.

A Magyar Múzeumok Online gyakorlonoki és egyetemi programja egyszerre szolgált szakmai, oktatási és társadalmi célt. Hozzájárult a kulturális újságírás utánpótlásának neveléséhez, a fiatal szakemberek gyakorlati tapasztalatainak bővítéséhez, és erősítette a múzeumi kommunikáció digitális megújulását, függetlenül attól, hogy világjárvány vagy szűkös források nehezítették a működését. Ahogyan a bevezetőben jeleztük, a tanulmány nem a program hatásainak kvantitatív mérésére vállalkozott, hanem a szerkesztőségi működés és az oktatási együttműködések során felhalmozott tapasztalatok reflexív értelmezésére, a tapasztalati és munkavégzéshez kötött tanulás elméleti kereteiben. E kvalitatív megközelítés lehetővé tette annak bemutatását, miként válik a szerkesztőségi gyakorlat tanulási térré, és hogyan formálódik a szakmai identitás a valós munkafolyamatokba ágyazott tanulás során. Mindez alapján egyértelműen hangsúlyozható, hogy a kulturális szektor olykor súlyos kihívások ellenére is képes alkalmazkodni a változó körülményekhez, és hogy a fiatal generáció bevonása nem csupán támogatandó, hanem elengedhetetlen a jövő kulturális intézményeinek fejlődése szempontjából.

Irodalomjegyzék

- Boud, D., & Solomon, N. (Eds.). (2001). *Work-based learning: A new higher education?* Open University Press.
- Corrigan, T. F. (2015). Media and cultural industries internships: A thematic review and digital labour parallels. *TripleC: Communication, Capitalism & Critique*, 13(2), 336–350.
- Csordás, I. (Szerk.). (2017). *Intézményi önkéntes programok létrehozásához és működtetéséhez. [Gyakorlati útmutató]*. Cselekvő közösségek aktív közösségi szerepvállalás EFOP-1.3.1-15-2016-00001 projekt. Szabadtéri Néprajzi Múzeum Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ – NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. – Országos Széchényi Könyvtár. https://cselekvokozossegek.hu/wp-content/uploads/CSK_utmutato_onkentesseg.pdf
- Hooper-Greenhill, E. (2007). *Museums and education: Purpose, pedagogy, performance*. Routledge.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

- Magyar Múzeumok Online. (2020–2022). *Perspektívák* [interjúsorozat]. <https://magyarmuzeumok.hu/cikkek/perspektivak> Letöltés dátuma: 2026. február 3.
- Magyar Múzeumok Online (2020–2024). *Múzeumozz a szobádból!* [Cikkcím-sorozat]. <https://magyarmuzeumok.hu/cikkek/muzeumozzaszobadbol> Letöltés dátuma: 2026. február 3.
- Magyar Múzeumok Online (2023–2026). *Egyetemisták a múzeumról* [cikksorozat]. <https://magyarmuzeumok.hu/cikkek/egyetemistak-a-muzeumrol> Letöltés dátuma: 2026. február 3.
- Magyar Múzeumok Online (n.d.). *Magyar Múzeumok Online* [Facebook-oldal]. Facebook. <https://www.facebook.com/magyarmuzeumok> Letöltés dátuma: 2025. december 31.
- NEMO – Network of European Museum Organisations (2023, March 27). *Digital learning and education in museums*. <https://www.ne-mo.org/news-events/article/nemo-report-on-digital-learning-and-education-in-museums>
- Tóth, T., & Lőrincz, O. (2021). A vállalkozói szemlélet erősítése az egészségügy területén – Az EnterMode gyakornoki program pilot tapasztalatai. *Kórházmenedzsment, XX*(1). DOI: 10.53020/IME-2021-107